

Béke vagy destabilizáció?
A karabahi konfliktusrendezés
kilátásai és Magyarország szerepe

Kránitz Péter Pál

Készítette: Kránitz Péter Pál, vezető kutató, MKI
2025. március 26.

Béke vagy destabilizáció? A karabahi konfliktusrendezés kilátásai és Magyarország szerepe

Közel negyven év után zárulhat le a karabahi konfliktus, miután megállapodott a béketervezetről Örményország és Azerbajdzsán. A békekötés előtt azonban még számos akadály áll, és a finisbe ért békefolyamat az utolsó métereken is összeomolhat. Az alkotmánymódosítás azerbajdzsáni követelése ugyanis az örmény társadalom heves ellenállásába ütközhet. A megállapodást követő határvillongásról szóló hírek a folyamat destabilizációját is jelenthetik. A sikeres békeépítésben azonban Magyarországnak is szerep juthat.

A XII. Globális Baku Fórum alkalmával [jelentette be](#) Dzsejhun Bajramov azerbajdzsáni külügyminiszter, hogy Örményország és Azerbajdzsán megállapodott a békeszerződés utolsó vitatott pontjáról is – soha nem látott közelségbe hozva az évszázados múltú karabahi konfliktus lezárását. A békefolyamat véglegesítése előtt azonban még számottevő akadály áll.

A béketervezet több mint négy éve tartó – de különösen a 2023. szeptemberi, karabahi harci cselekmények óta lendületet vett – kétoldalú tárgyalások eredménye. A tervezet [napvilágot látott](#) pontjai alapján a felek készek elismerni egymás területi integritását az 1991. évi [almati nyilatkozat](#), vagyis a szovjet közigazgatási határok alapján, melyet várhatóan az azerbajdzsáni haderő kivonása fog követni Örményország nemzetközileg elismert, 2021-2022 során azerbajdzsáni ellenőrzés alá vont területeiről. A felek felveszik a diplomáciai kapcsolatokat egymással és megkezdik gazdasági kapcsolataik normalizációját, megnyitva bizonyos határátkelőket az áru-, és várhatóan a korlátozott utasforgalom előtt. Örményország jelentős engedményekre [tett hitet](#). Elfogadta Azerbajdzsán követeléseit és beleegyezett az EBESZ Minszk Csoport felosztatásába, az Európai Unió örményországi megfigyelő missziójának kivonásába az örmény-azerbajdzsáni határról, valamint az Azerbajdzsán ellen a Nemzetközi Bíróságon indított jogi eljárások visszavonásába. Azerbajdzsán is engedett a nemzetközi nyomásnak, és kivette a béketervezetből az ún. Zangezur folyosó sokat vitatott tervét. A folyosó területen kívüli, határ- és vámellenőrzést nélkülöző közúti összeköttetést

[biztosított volna](#) Azerbajdzsán nahicseváni exklávéja és az anyaország között a dél-örményországi Szjunik tartományon keresztül, ám a kezdeményezés heves örmény és iráni ellenállásba ütközött.

A tartós béke lehetőségeit csökkenti, hogy a béketervezet feltehetően a [menekültek](#) hazatelepülésének csupán elméleti lehetőségét teremti meg, biztonsági garanciákat nem tartalmaz, ezért a karabahi örmény menekültek és az örményországi azerbajdzsán közösség tömeges visszatelepülésére várhatóan nem kerül sor. Nem ismeretes, hogy a tervezet tartalmaz-e rendelkezéseket a fogolycsere, aknamentesítés, és a bizalomépítés egyéb mechanizmusai tekintetében.

A béketervezet aláírását azonban Azerbajdzsán egy olyan további feltételhez [kötötte](#), amelynek kivitelezése komoly akadályokba ütközik. Baku elvárja Jerevántól, hogy módosítson alkotmányán, mivel az közvetett módon területi követeléseket fogalmaz meg Azerbajdzsánnal szemben. Az [alkotmány](#) ugyanis utalást tesz Örményország Függetlenségi Nyilatkozatára, amely Hegyi-Karabah és Örményország egyesítését tűzte zászlajára. Az alkotmánymódosítás azonban Örményországban csupán népszavazás útján lehetséges – az alaptörvény azerbajdzsáni követelések mentén történő módosítását a [közvéleménykutatások](#) szerint az örmények túlnyomó többsége elutasítja. Amennyiben az örmény kormány a népszavazást megkerülve próbálná megváltoztatni az alkotmányt, olyan elégedetlenségi hullámot engedne szabadjárá, amely könnyen destabilizálhatná Örményország rendjét, és ezzel a határon felállt kényes erőegyensúlyt is. A béketervezet így egyszerre rejti magában a regionális konszolidáció és a destabilizáció lehetőségét is. Aggodalomra adhat okot, hogy az azerbajdzsáni védelmi minisztérium [közlése szerint](#) a béketervezet kölcsönös elfogadásának bejelentését követő napokban négy alkalommal nyitottak egymásra tüzet a felek az örményországi-azerbajdzsáni határon – az ehhez hasonló határvillongások, vagy akár az arról szóló híradások is, alááshatják a békefolyamatot, és élesen rávilágítanak a leendő béketervezetben lefektetendő, közvetlen és gyors kommunikációs csatornákon alapuló de-eszkalációs mechanizmusok szükségére.

Amennyiben a feleknek sikerül felülkerekedniük a békefolyamatot hátráltató körülményeken, a békeépítésben Magyarország is szerepet vállalhat. Ahogyan 1994-ben az első karabahi háborút követő konfliktusrendezés intézményi hálóját, az EBESZ Minszk Csoportját is Budapesten [hozták létre](#), úgy a második (2020) és harmadik (2023) karabahi háborút követő rendezésnek is a magyar főváros adhatna otthont. Erre 2024-ben, Jerevánban [tett javaslatot](#) Szijjártó Péter külgazdasági és

külgügyminiszter. Magyarország ugyanis, az Európai Unióban egyedülálló módon, kiváló diplomáciai kapcsolatokat ápol úgy Bakuval, mint Jerevával. A kárpát-medencei örmény diaszpóra több mint 800 éves történelme során szoros kulturális kapcsolatok forrtak ki Magyarország és Örményország között, és hazánk – már a magyar-örmény diplomáciai kapcsolatokban beállt tízévesi kényszerszünet alatt, de különösen azt követően – jelentős humanitárius támogatással látta el a közel-keleti örmény közösségeket és a karabahi örmény menekülteket, amely a bizalmi kapcsolatok helyreállítását és megerősítését szolgálta. A magyar-azerbajdzsáni kapcsolatok pedig a stratégiai partnerség erős gazdasági-politikai szálai mellett a türk államok közötti szoros kulturális kapcsolatok révén vált edzetté. Magyarországnak a Türk Államok Szervezetében betöltött megfigyelői státusza, európai uniós és NATO-tagsága révén kiegyensúlyozott környezetet képes biztosítani a felek számára a békeépítéshez. A békeszerződés aláírása a magyar fővárosban a legszemléletesebb példája lehetne a konnektivitás magyar külpolitikai stratégiájának, amely a békét és a békés párbeszédet hirdeti a nemzetközi kapcsolatokban, és hidat képez Nyugat és Kelet között.